

EXKURZE DO MUZEA LIDOVÝCH TRADIC A ŘEMESEL

Cíl výuky

Rovina kognitivní

Po absolvování vzdělávací aktivity budou žáci schopni:

- charakterizovat ruční obrábění dřeva pro stavební účely,
- charakterizovat lidové stavby daného regionu,
- rozoznat vhodné druhy materiálu pro dřevostavby,
- pojmenovat základní nástroje určené k elementárnímu ručnímu obrábění dřeva,
- popsat základní pracovní postupy při ručním obrábění dřeva,
- definovat lidová řemesla zaměřená na zpracování a obrábění dřeva,
- zařadit řemeslné výrobky do rámce struktury svátků a lidových tradic,
- zdůvodnit použití konkrétních pracovních postupů z hlediska pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,
- charakterizovat stavební lidové umění v kontextu regionálních kulturních tradic.

Rovina afektivní

Po absolvování vzdělávací aktivity budou žáci nakloněni

- oceňovat hodnotu aktivní lidské práce v kontextu tradičních řemesel,
- oceňovat význam a hodnotu dřeva jako přírodního materiálu v dějinách lidské kultury a lidových dřevostaveb,
- popsat a zdůvodnit ekologické přednosti dřevostaveb,
- získat základy pro pochopení významu tradičních řemesel pro současnou výrobu a stavebnictví,
- rozlišit hodnotu rukodělného výrobku na rozdíl od sériové výroby,
- prostřednictvím získávání materiálu pro ruční obrábění (dřeva) v blízkosti bydliště si žák uvědomuje hodnotu dřeva jako přírodního materiálu v konkrétních regionech,

Rovina psychomotorická

Po absolvování vzdělávací aktivity budou žáci schopni:

- provádět elementární návrhy dřevostaveb podle návodu,
- sestavit model jednoduché dřevěné lidové stavby,
- samostatně vyrobit jednoduchou pomůcku ze dřeva,
- aplikovat vhodnou techniku ručního obrábění dřeva v návaznosti na dostupné nástroje a na vlastnosti obráběného materiálu,
- aplikovat vhodnou techniku ručního obrábění dřeva s ohledem na pravidla bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.
- v případě opakování činnosti vybrané elementární postupy obrábění dřeva postupně zpřesňovat a získávat dostatečnou zručnost.

Prostředí výuky

Vybraná historická technická památka, například muzeum v přírodě, lidové, dřevěné stavby v národních parcích a rezervacích.

V našem případě je to Muzeum řemesel Letohrad, které bylo otevřeno 18 května 2000. Je umístěno v památkově chráněném areálu Nového dvora z roku 1750. Plochou převyšující 2600 m² je největším muzeem svého druhu v ČR. Zahrnuje 89 ucelených ex-pozic řemesel a živností z období 1840–1930. Kromě relativně známých profesí, jako je truhlář či řezbář, prezentuje i práci kovotlačiště, koláře, bednáře, šindeláře a mnoha dalších. Mezi nejzajímavější exponáty patří vyřezávaný mechanický skanzen řemesel, mechanické dílny, pilnice se třemi funkčními katry a 100 let stará školní třída, zubní a gynekologická ordinace, retro expozice a expozice betlémů. Po prohlídce muzea mohou návštěvníci posedět ve stylové Restauraci Nový dvůr, která je umístěna ve stejné budově s muzeem. Další informace na: <https://www.muzeumremesel.cz/cz>

Potřebné učební pomůcky

Informační materiály, počítač/tablet/mobilní telefon, internetové zdroje, fotoaparát mobil, poznámkový blok.

Rozvíjené klíčové kompetence

- vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě,
- operuje s obecně užívanými termíny, znaky a symboly, uvádí věci do souvislostí, propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí a na základě toho si vytváří komplexnější pohled na matematické, přírodní, společenské a kulturní jevy,
- kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů zhodnotí,
- naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje o diskuse, obhajuje svůj názor a vhodně argumentuje,
- účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu, na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce,
- podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu, na základě ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi přispívá k upevňování dobrých mezilidských vztahů, v případě potřeby poskytne pomoc nebo o ni požádá,
- přistupuje k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality, funkčnosti, hospodárnosti a společenského významu, ale i z hlediska ochrany svého zdraví i zdraví druhých, ochrany životního prostředí i ochrany kulturních a společenských hodnot,
- využívá digitální technologie, aby si usnadnil práci, zautomatizoval rutinní činnosti, zefektivnil či zjednodušil své pracovní postupy a zkvalitnil výsledky své práce.

Mezipředmětové vztahy

Přírodopis – využití dřeva jako přírodního materiálu, poznávání makroskopických znaků dřeva, jeho vlastností a dostupnost jednotlivých materiálů na bázi dřeva.

Dějepis – stavba dřevěných budov jako historické řemeslo. Obrábění dřeva jako jedna z nejstarších činností.

Zeměpis – klimatické a jiné ekologické faktory ovlivňující dostupnost dřeva jako vhodného materiálu k opracování.

Fyzika – obrábění dřeva z hlediska fyzikálních vlastností (tlak, tvrdost, pevnost materiálů, tření).

Výtvarná výchova – estetická podoba dřevostaveb.

Občanská nauka – lidová architektura jako součást kulturních tradic.

Průběh výuky

Společně s žáky se rozhodneme, kterou danou institucí (historickou památkou) máme zájem navštívit. Předem si vyučující domluví s vybranou institucí program dané aktivity a s ní spojenou časovou náročnost. V rámci dané aktivity se předpokládá, že žáci získají teoretický vhled do problematiky stavby dřevěných budov a vyrobí jednoduchý model domu. Pozorováním, případně pořízenou dokumentací, si v dalších hodinách v předmětu Praktické činnosti vyrobí jednoduchou pomůcku, která byla charakteristická pro život našich předků. Tak bude dosaženo spojení teorie s praxí a zaručena efektivita poznávací aktivity. Žáky motivujte předchozími informacemi v souladu s výukovými cíli a zamýšlenými kompetencemi. Pohyb žáků po areálu organizujte efektivně a v souladu s bezpečnostními pravidly.

Metodické poznámky

Pro úspěšnou realizaci dané aktivity je nutné, aby učitel organizačně dodržel následující pokyny a postupy:

- Je nutno řídit se metodickým pokynem MŠMT: *Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy čj. 37014/2005-25*
- Připravit žáky s časovým předstihem po teoretické a organizační stránce na realizaci celého projektu.
- Doporučit žákům vhodné oblečení pro pohyb v přírodě.
- Aktivity je třeba dobře promyslet a naplánovat z hlediska rovnoměrného zapojení všech žáků.
- Takto pojatá výuka je v pedagogické teorii označována jako autentické učení. Při jeho využití musí žáci s fakty prakticky pracovat, např. vytvořit novou věc (model domu, případně pomůcku), vyřešit problém, prozkoumat otázku.
- Můžete z průběhu výuky pořizovat fotografie a sdílet je na sociálních sítích (pokud by byli na záběrech i žáci, je třeba mít ošetřené GDPR, což ale školy standardně mají; případně lze

fotografie anonymizovat rozmazáním obličejů).

- Zážitkovou část realizuje žák účastí ve workshopech a ukázkách přímo v muzeu, nebo v prostředí školy a školních dílen.
- Výhodou je použití pracovního listu.

Hodnocení žáků

Hodnocení žáků v rámci aktivity bude reflektovat nastavení výukových cílů a jejich vzájemnou provázanost. Cílem hodnocení bude formovat proces utváření vhodných kognitivních konstruktů (znalostí žáků) a jejich manifestní aplikaci v rámci realizovaných praktických činností. Hodnocení bude také zaměřeno na zpevnování správných (bezpečných) postupů ručního opracování dřeva.

Kromě průběžného formativního hodnocení bude hodnocení probíhat také v rámci závěrečné skupinové reflexe průběhu a výsledků činností žáků a zhotovení modelu, případně jiného výrobku.

Hodnotícími kategorie směřujícími k rozvoji žáků budou sloužit:

- hodnocení manifestovaných postojů žáků k realizaci konkrétních činností,
- hodnocení schopnosti autoregulace žáků v rámci dodržování pravidel bezpečnosti při výkonu činností,
- schopnost nalézat inovativní řešení problému a realizovat je vzhledem k odlišným vlastnostem nástrojů a materiálů,
- interakce mezi žáky ve skupině (podpora atmosféry partnerství a spolupráce)
- schopnost obhájit vlastní postupy použité při zpracování dřeva.

Specifikace podmínek výuky

Je nezbytná existence odborné učebny pro předmět Technika (dílny)?

- ano
 ne

Jaké vybavení, pomůcky a nástroje jsou nezbytné?

- dílenský pracovní stůl ponk
 svěrák, případně svěrky pro uchycení materiálu
 nářadí pro zpracování materiálů (řezbářské nože, kapesní nože, odřezky kůže nebo textilu, aku vrtačku nebo nebozez, lepidlo, akrylové barvy nebo fixy)
montážní a demontážní nářadí (klíče na utahování šroubů a matic, šroubováky, kleště...)
 pomůcky na provádění povrchových úprav a nátěrové hmoty
 pomůcky ke spojování materiálů (pro lepené a šroubové spoje, pro spojování vruty a hřebíky...)
 pomůcky pro šití textilu
 3D tiskárna
 laserová gravírka
 CNC frézka
 komponenty pro konstruování robotů
 počítač s připojením na internet
 jiné, doplňte

Je nezbytné, aby byl k dispozici technický materiál nebo byla možnost ho bez problémů zakoupit z prostředků školy či jiné instituce?

- ano
 ne

Je nezbytné, aby výuku realizoval aprobovaný učitel:

- ano
 ne

Pokud výuku může realizovat neaprobovaný učitel, tak jakou by měl mít úroveň technických dovedností?

- nemusí být zručný
- měl by být schopen realizovat základní technické práce
- měl by to být profesionální řemeslník/technik/konstruktér

Je nezbytné, aby v okolí školy byla k dispozici veřejná dílna či technické centrum?

- ano
- ne

Je nezbytné, aby v okolí školy byla k dispozici jiná škola, která je ochotna sdílet svou dílnu?

- ano
- ne

Je nezbytné, aby byla v okolí školy, případně přiměřené dojezdové vzdálenosti, technická památka?

- ano
- ne

Lze realizovat aktivitu v rámci projektových dní?

- ano
- ne

Podporuje aktivita společné učení žáků různého věku?

- ano
- ne

Podporuje aktivita uplatňování mezipředmětových vztahů?

- ne
- ano, s matematikou
- ano, s fyzikou
- ano, s chemií
- ano, s informatikou
- ano, s občanskou naukou
- ano, s přírodopisem
- ano, s dějepisem
- ano, s výtvarnou výchovou
- ano, s doplňte

Literatura pro další inspiraci a použité zdroje

SIEGLOVÁ, D. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019. 336 stran. ISBN 978-80-271-2254-7.

ČAPEK, R. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015. 604 stran, 16 nečíslovaných stran obrazových příloh. Pedagogika. ISBN 978-80-247-3450-7.

Videopostup

<https://www.youtube.com/watch?v=KMAOheT9Upw>

<https://www.youtube.com/watch?v=LC5p1i8iAdc> ,

Muzeum řemesel Letohrad. Dostupné na: <https://www.muzeumremesel.cz/cz>

Vytvořeno v rámci projektu TAČR TL03000535 Vývoj systému podpory implementace inovativní koncepce technického vzdělávání na základních školách v České republice.

T A

Č R

Technologická
agentura
České republiky

Program **Éta**